

Z Lizo sta bili skoro vedno skupaj, prav kakor prej in ona ji je pridno pomagala vezti začetne črke njenega imena v fino perilo, ki ga je dobra Vilkova mati poskrbela za svojo in svojega Vilka pridno punčiko. (Dalje prih.)

Breza.

Na vrhu holmca, kraj vasi
Šop vitkih temnih hoj stoji
In breza belih, šibkih vej
Med hoje steza se naprej.

Zavidne hoje se srde
Kaj čila breza sili v nje,
In da nje krilo iz med hoj
Odsvita v dol, ko beli soj.

Zdaj sloka hoja zasušiti,
Ponosno brezi govori:
„Ti širiti ne smeš odslej
Med naše krvne svojih vej.

Med svetom slavljen naš je rod,
Po morju v tuje kraje brod
Nas popelja, in tam zlato
Pa črni knez odbrojil bo.

Ostala bodeš ti doma,
Ne vidiš mest in ne morja,
Ti zmršenka! Komu si mar?
Za tabo lazi le metlar.

Mi dike gojzda smo in kras
V pomladni in pozimski čas,
Čemu ničvredna breza ti
Zavita v belo krilo si? —“

„Vam belim biti treba ni,
Ker vas po dnevi svet mori
Blesteti moram jaz se v noč,
Da vidim se do daljnjih koč.

Če še do polnoči sinov
Iz vaške krčme ni domov,
Pa oče k meni pridehti
In z brezovko domu hiti“. —

Desimira.

Žensko vprašanje.

Spisala Iyanka A.

o sem često slišala in čitala razna nasprotujoča si mnenja o ženskem vprašanju, jela sem sama resno premišljevatii o tem ter marno iskati resnice.

Presojala sem razne okolščine ženskega življenja kolikor možno nepristranski. Pazno sem motrila stališče, kojega v obče zavzema ženska in koje se jej sploh odkazuje.

Čim bolj sem primerjala in razmotrivala o tem, tembolj sem bila prepričana, da se sè žensko postopa, ali vsaj hoče postopati krivično in nasilno.

Kaj samozavestno in često se zatrjuje, da je ženski v delovanje odkazano jedino le — domače ognjišče. Ali z drugimi besedami, da je ženska le tedaj dosegla namen in cilj svojemu življenju, ako se je omožila. Ktera pa se ni omožila — no, ista bodi cilj zasmehu in roganju.

Kakor zelo je vkoreninjeno in razširjeno to mnenje, tako zelo je tudi krivično in nevtemeljeno.

Nočem sicer zanikati, da ima ženska v obče največ zmožnosti za ta poklic. Nikdar pa ni zakon brezpogojno jedini cilj in smoter njenemu življenju, tako da bi zunaj njega bila brez vsacega pomena in brez vseh pravic. Tako krivična pač ni bila ona roka, ki je dala zakone vesoljnemu stvarstvu....

Ko in ako zahtevamo zakon, moramo pač brezpogojno zahtevati le — srečen — zakon. Kajti le tak zamore biti v korist človeštvu posamezno in v obče. In korist človeštva bodi vsikdar zvezda vodnica našemu mišljenju in dejanju.

K srečnemu zakonu pa večkrat nedostaje — vže srečne poroke. Dotičniki in dotičnice to sicer slutijo zelo natanjčno — pa kaj — ko se vendar na vsak način treba možititi in naj se potem zgodi tudi najhuje — karkoli!

Koliko ženskih je že tako govorilo in še več tako mislilo, v svojo in drugih nesrečo! Kdo bi tudi mogel navesti vse, kar se stori, žrtvuje in greši radi navedenega krivega, povsem neopravi enega naziranja in koliko nesrečnih zakonov je baš radi tega.... Vsaj strah, ki ga rodi to naziranje, — da bi se jedenkrat zavržena prilika možitve nikdar več ne vrnila, — odvrne in vniči vsak pameten preudarek. Ne pomisli se, je-li se bodeta značaja mogla prenesti, niti, ako sta si srci sorodni.... V tako imenovanih višjih krogih je popolnoma odločilno v tem oziru — premoženje in stan. V nižjih slojih se pa niti ne pomisli, da-li bodeta zakonca zamogla dati bodočej družini kosec suhega, vsakdanjega kruha. —

O neizrekljivem zlu takih zakonov, prepričamo se lahko vsaki dan, toliko pri bogatih, kolikor pri ubogih.

Ako se tedaj misleča, vestna ženska odpove zakonu zato, ker se jej nikakor ne nudi prilika za srečen zakon, — bil bi pač krut in krivičen oni, ki bi jo hotel radi tega kakorkoli žaliti. —

Ne kažite torej ženski jedinega cilja v zakonu! Vsakemu človeku bodi jedina, glavna skrb lastna popolnost in obče blagostanje — a pred vsem drugim, bodi tudi ženska »človek«.

Govori in piše se tudi, da se ženska ne vtikaj v politiko, niti sploh v druga vprašanja, razven v šivanje in druga domača dela. Pač sme čitati romane, govoriti francosko in igrati glasovir. Tudi na oder sme, radi užitka i zabave občinstva seveda; a tudi tu ugaja in trpi se jo samo tako dolgo in samo takrat, kadar koraka pa taktu nekoga. Ako je pa ktera »svoje glavna« — tedaj »srečno pot!« Pri tem ne pride v poštev niti talent.

Nadalje sme ženska postati tudi učiteljica. In kot učiteljica storiti mora seveda prav isto in prav toliko, kolikor stori možki njen kolega. A nikdar naj jej ne pride v glavo nesrečna misel, da gre za jednako delo — jednako plačilo in jednake pravice! Tega, Bog ne daj! Vesela mora biti pač, da sme sploh hoditi po tem lepem božjem svetu...

Vse to zveni vsekako precej barbarsko in neverojetno, pa vendar je istinito. Meni ni nikakor umevno, kdaj in zakaj so nastale te čudne razmere. In ako tudi so prej obstajale, da jih je prosvitljen svobodomiselni devetnajsti vek — potrdil in obdržal?...

Mi Slovenci bi imeli lahko v emacipiranih ženskih jako trdno podporo, ako bi jim hoteli, ali sploh mogli podeliti pravic in svohode.

Emancipirana ženska se zaveda, da je navezan vsak človek sam na svojo moč, ter je prisiljen in dolžan skrbeti sam za se. Ona vé, da je lastna odpomoč najgotovejša in najboljša ter se čuti močno dovolj — stati sama med svetom ter mu kljubovati...

Slednjič še posebej nekaj besed o možkih predpravica in gospodstvu.

Najprvo vprašam, kdo, kdaj in zakaj je neki dal možkim te privilegije, s čim, so si jih pridobili? Jaz sem si to vprašanje že čisto zastavila — a ostalo mi je nerešena uganjka. In sploh — obstoje li v resnici te predpravice?*)

No premišljujoč to točko, sem prišla do tega-le zaključka:

Ženska, ki je morebiti že jako zgodaj izgubila vsako zaslombo in je bila prepuščena lastnej odpomoči, ali pa, da ni hotela sprejemati milosti in biti v nadlego (to zadnje je vsikdar znak plemenitosti značaja) — ter se je mogla, odprta le na svoje lastne moči boriti in priboriti si vsakdanji kruh — do cela jednako z možkim, taka ženska ne more priznati nikacih predpravice le glede na spol in na zmožnost, ali stan. In ako ženska često preskrbljuje tudi še jednega, dva, ali celo več udov svoje rodbine z vsem potrebnim in sicer s svojim lastnim delom in trudom ter se skrajne žrtvuje za rodbino in narod, kar se pač dogaja —, je-li more ta ženska priz-

*) Seveda obstojé, ker so do sedaj zahone pisali le moški. (Op. uredn.)

nati nad saboj gospodstvo, od kojega še ni prijala nikacih koristi in jih tudi v bodoče ne more pričakovati?

In ako se nadalje celo vpoštevava dejstvo, da se ženski ni boriti le za vsakdanji kruh, za eksistenco, marveč tudi za njeno čast in njeno poštenje ter da jej v tem boju stoji kot krut, brezobziren ali pa lokav in potuhnjen sovražnik nasproti uprav možki in da, ako je bila v tem boju premagana, bodisi že radi lastne nemoči ali pa radi posebne zvižčnosti in hinavstva nasprotnikovega, je ravno on isti, ki jej padca ne odpušča, jo radi njega zaničuje, zasmehuje, prezirljivo ostavlja. Sedaj pa vprašam: je-li kateri zakon v veselstvu, ki bi jo zamogel storiti prostovoljno sužnjo tega gospodstva.

Ne, tisočkrat ne!

Ženska je že prečestokrat pokazala, da glede duševnih sil nikakor ne zaostaje za možkim, pač pa ga v mnogem slučaju celo prekaša. In zato ženska ne priznavaj nad saboj nikacega tiranskega gospodstva!

Sreče tirjaš...

Zofki.

Sreče tirjaš, Ti junaško, mlado dekle — pa iščeš človeka in ljubezni — —?

Občudujem Te in dozdeva se mi, kakor bi se povečali stari bojeslavni časi, ki sem jih preživel nekdanj v bujni domišljiji svoje pomladi, ko se mi je znala duša še povzdigovati nad največje vrhunce snežnikov, poletavati izven zemskega ozračja v vsemirski prostore, kjer sem si zidal čarovne gradove po svoji misli in vstvarjal vzorne prikazni, polne zunanje in notranje lepote.

Tedaj sem verjel še v srečo, katero sanja Tvoja pogumna duša. A to je bilo — tedaj — —

A sedaj?

Mnogo otrok je požrl Kronos od onega časa, v mojem vrtu pa je pomoril najzlahtnejše cvetke, kajti v njegovem spremstvu so bili črni oblaki, ki so stresali ledeno točo in mrzel sneg na planjavo mojega življenja, iz katerih so švigale ognjene strele v moje srce, ki so zatemnjevali bliščeče solnce na mojem nebu; vozil se je na krilih burje, ki je trgala mlada drevesca s koreninami vred iz mojega gaja in potrgala moje pisane rožice; pokladal je slano na moje poljane in kar sem tam posejal, je pomrlo.